

УДК 78.071.1(477):78.071.2(71)"185"
DOI 10.32461/2226-2180.43.2023.286859

Цитування:

Осмачко Ю. О. Творчість українських композиторів у концертно-виконавській практиці піаністів діаспори Канади другої половини ХХ ст. *Мистецтвознавчі записки* : зб. наук. пр. 2023. Вип. 43. С. 187–193.

Osmachko Yu. (2023). Work of Ukrainian Composers in Concert and Performance Practice of Pianists of the Canadian Diaspora in the Second Half of the Twentieth Century. *Mystetstvoznavchi zapysky: zb. nauk. pr.*, 43, 187–193 [in Ukrainian].

Осмачко Юлія Олександрівна,
аспірантка Дрогобицького державного
педагогічного університету
імені Івана Франка
<https://orcid.org/0000-0002-3274-1888>
yuliaosmachko@ukr.net

ТВОРЧІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ У КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКІЙ ПРАКТИЦІ ПІАНІСТІВ ДІАСПОРИ КАНАДИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

Мета роботи полягає у висвітленні основних віх концертно-виконавської діяльності піаністів української діаспори Канади другої половини ХХ ст.; розкритті палітри їх репертуарного багатства; окресленні ролі творчості українських композиторів у виконавському доробку піаністів-емігрантів. **Методологія дослідження** ґрунтується на таких наукових підходах як хронологічний, що дає змогу розглянути мистецьку діяльність піаністів української діаспори Канади у часовій послідовності; конкретно-пошуковий, що полягає в опрацюванні літератури дотичної тематики; предметно-цільовий аналіз концертно-виконавської атмосфери в діаспорі, завдяки якому прослідковуємо індивідуальний виконавський стиль піаністів-емігрантів, та палітру їх концертного репертуару. **Наукова новизна** розвідки полягає в комплексному дослідженні основних аспектів виконавської творчості піаністів української діаспори Канади другої половини ХХ ст., головно, з'ясуванні ролі творчості українських композиторів у їх репертуарному списку; вперше здійснено аналіз концертно-виконавських надбань маловідомих в Україні піаністів Романа Стецури та Стефанії Жовнір-Клос. **Висновки.** Проаналізувавши концертну діяльність українських піаністів різних поколінь, можна стверджувати, що творчо-виконавська діяльність митців української діаспори Канади стала вагомим внеском у розвиток музичної культури України, оскільки її представники доклали чимало зусиль задля збереження та популяризації національного музичного мистецтва у полікультурному середовищі. Яскравим свідченням цього є включення до їхнього виконавського репертуару творів композиторів різних епох: від Д. Бортнянського й М. Лисенка, до взірців музичної творчості сучасних майстрів – Б. Фільц, Є. Станковича, М. Скорика, Г. Ляшенка, О. Красотова, Ж. Колодуб, Л. Дичко, з якими тісно співпрацювали піаністи.

Ключові слова: українська діаспора Канади, фортепіанне виконавство, українські композитори, репертуар, концертні виступи.

Osmachko Yulia, Postgraduate Student, Vocal and Choral, Choreographic and Fine Arts Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Work of Ukrainian Composers in Concert and Performance Practice of Pianists of the Canadian Diaspora in the Second Half of the Twentieth Century

The purpose of the work is to highlight the main milestones of the concert performance activities of pianists of the Ukrainian diaspora in Canada in the second half of the twentieth century; to reveal the palette of their repertoire; to outline the role of Ukrainian composers in the performing heritage of emigrant pianists. **The research methodology** is based on the following scientific approaches: chronological, which allows the author to consider the artistic activity of pianists of the Ukrainian diaspora in Canada in a chronological sequence; specific search, which consists in studying the literature on related topics; subject-targeted analysis of the concert and performance atmosphere in the diaspora, which helped to trace the individual performance style of emigrant pianists and the palette of their concert repertoire. **The scientific novelty** of the research lies in a comprehensive study of the main aspects of the performing creativity of pianists of the Ukrainian diaspora in Canada in the second half of the twentieth century, mainly in clarifying the role of the Ukrainian composers in their repertoire; for the first time, the concert and performance achievements of pianists Roman Stetsura and Stefania Zhovnir-Klos, little-known in Ukraine, were analysed. **Conclusions.** Having analysed the concert activities of Ukrainian pianists of different generations, it can be argued that the creative and performing activities of artists of the Ukrainian diaspora in Canada have made a significant contribution to the development of the musical culture

of Ukraine, as its representatives have made great efforts to preserve and popularise the national musical art in a multicultural environment. A vivid evidence of this is the inclusion in their performance repertoire of works by composers of different eras: from D. Bortnianskyi and M. Lysenko, to examples of the musical creativity of contemporary masters – B. Filts, E. Stankovych, M. Skoryk, H. Liashenko, O. Krasotov, Zh. Kolodub, L. Dychko, with whom the pianists worked closely.

Key words: Ukrainian diaspora of Canada, piano performance, Ukrainian composers, repertoire, concert performances.

Актуальність теми дослідження. Музична культура української діаспори другої половини ХХ ст. постає важливим консолідуючим чинником збереження національної ідентичності та поширення української культури за кордоном. Складна соціально-економічна ситуація, посилення процесів ідеологізації та русифікації, обмеження права національного самовизначення (в умовах радянського панування) та, зрештою, неможливість вільного мистецького розвитку – всі ці чинники стали каталізатором масового виїзду українських митців за кордон, зокрема до Канади. Вступаючи в культурний діалог з канадськими музикантами, вони успішно ретрансливали власні культурні надбання у світовий простір.

Серед засобів музично-мистецького самовираження українства провідне місце належить хорovій творчості як ментально й історично провідній. Однак не менш значущим та самобутнім явищем у цьому контексті є фортепіанне мистецтво, яке маючи полікультурну генезу, виконує роль транслятора національної ідеї в умовах еміграції. Отримавши змогу звертатися до тієї частини української культурної спадщини, зокрема й музичної, яка в Україні підпадала під заборону, діаспоряни виявляли гостре бажання ділитися власними мистецькими надбаннями з чужоземним населенням, шляхом організації різноманітних мистецьких програм та включення до них взірців творчості українських композиторів. Таким чином, сформувався культурний діалог, що з плином часу призвів не лише до взаємопроникнення етнічних кодів різних культур, але й до створення творчості високого професійного рівня поза межами Батьківщини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню мистецької, зокрема концертно-виконавської праці українських піаністів північноамериканської діаспори (США й Канади) присвячена доволі незначна кількість праць. Вивченню засад української фортепіанної школи та її ролі у мистецькій освіті присвятили свої дослідження Г. Блажкевич і Т. Старух [6]. Окремі аспекти життєтворчості піаністів діаспори висвітлено в наукових розвідках В. Витвицького [9],

Р. Савицького-мол. [28], О. Жолкевич [16], З. Лабанців-Попко [22], А. Житкевича [14; 15], Т. Гнатів [10], В. Грабовського [11], О. Німилович [25; 26], У. Молчко [24], О. Дітчук [13] В. Чайки [31], монографічних дослідженнях Г. Карась [18], Н. Кашкадамової [19; 20]. До питань міжнародного представництва українського фортепіанного репертуару звертаються у своїх працях І. Новосядла [27], М. Чорнобай [32].

Мета роботи полягає у висвітленні основних віх концертно-виконавської діяльності піаністів української діаспори Канади другої половини ХХ ст.; розкритті палітри їх репертуарного багатства; окресленні ролі творчості українських композиторів у виконавському доробку піаністів-емігрантів.

Виклад основного матеріалу. Історія музично-культурного життя українців Канади сягає кінця ХІХ ст. За більш як 120 років проживання в країні поселення українці зарекомендували себе гідними громадянами, створивши надзвичайно розгалужену мережу різноманітних організацій, завдяки яким досягли значних успіхів в усіх сферах суспільного життя. Активізація процесу об'єднання української спільноти в Канаді набула значних обертів з початком третьої хвилі еміграції (кінець 1940-х – 1950-ті рр.) і значно підсилилася, починаючи з 1945 року. Тоді ж і розпочався період стрімкого розвитку музичної культури української діаспори Канади, насамперед пов'язаного з освітньо-професійною музичною майстерністю, а головню з виконавською творчістю. Вже існуючі українські осередки діаспори стали культурними центрами, що задавали динаміку розвитку для решти країн, де проживали українські емігранти. Фактично, можемо говорити про певні транскультурні чинники, що стали визначальними у творчості митців діаспори та сприяли активному формуванню новітніх основ розвитку музичної культури. Така ситуація насамперед обумовлювалася прибуттям за океан значної кількості національно свідомих, інтелектуальних і мистецьких сил, що доклали чимало зусиль для розвитку та популяризації української культури, зокрема й музичної, у світі. Серед них чимало знаних віртуозів-виконавців, котрі

пропагували зразки творчості українських композиторів, таким чином ввійшовши у культурне середовище цих країн та забезпечивши українському мистецтву беззаперечне світове визнання.

До цієї когорти належить Любов (Любка) Колесса (1902–1997) – одна з найславніших піаністок ХХ ст., концертно-виконавська діяльність якої здебільшого ґрунтувалася на популяризації української музики в світовому мистецькому просторі. З юного віку піаністка багато концертувала. Зокрема виступала в Берліні, Мюнхені, Франкфурті, Парижі, Лондоні, Цюріху, Мадриді, Мілані й інших містах Європи. Від 1925 року регулярно приїздила з концертами до України (Львів, Київ, Одеса, Харків). «Нерозривний зв'язок з Україною, її культурою, історією, релігією, – зазначає Г. Карась, – знаходив пряме вираження в концертній діяльності піаністки» [18, 407]. Насамперед це простежується у розгорнутих концертних програмах, де особливе місце завжди відводилось композиторській спадщині українських митців.

Серед перших концертів виконавиці у програмі якого звучала українська музика є виступ у Берліні 16 лютого 1922 року. Саме тоді піаністка познайомила широкі мистецькі кола з низкою Прелюдій В. Барвінського [18, 408].

Вагому роль Л. Колесса відіграла також в популяризації творчості Н. Нижанківського, композиції якого вводила до свого репертуару починаючи з 1920-х рр. Зокрема відомо, що Прелюдія і Фуга у її інтерпретації звучала в Італії, а «Імпровізація на українську тему» вперше була виконана піаністкою у Львові 1925 року [18, 409].

У травні 1937 року Л. Колесса виступила в одній із перших передач англійського телебачення, представивши слухачам розгорнуту програму з творів М. Лисенка (Рапсодія № 2, Гавот), В. Барвінського (П'ять прелюдій, Мініатюри) та Н. Нижанківського («Імпровізація на українську тему», Прелюдія і Фуга, «Варіації на українську тему»). Впродовж 1937–1938 рр. Л. Колесса здійснила велике концертне турне Південною Америкою, де відіграла 178 концертів, до програм яких входили як композиції світових класиків, так і зразки української музичної творчості [16, 2–3]. Востаннє на великій сцені Л. Колесса виступила 14 грудня 1950 року в знаменитому «Carnegie Hall» в Нью-Йорку. Відтоді стала все рідше з'являтися на концертній естраді.

Загалом до репертуару виконавиці входили 38 концертів для фортепіано з оркестром, органні транскрипції Й.-С. Баха,

«перлини» творчості Д. Скарлатті, В.-А. Моцарта, великі цикли Р. Шумана, композиції Ф. Шопена тощо. Проте чільне місце в сольному репертуарі артистки займали твори М. Лисенка, В. Барвінського, Н. Нижанківського, С. Борткевича, С. Людкевича, що стали для виконавиці своєрідною «переправою» між Україною та Канадою [13, 415].

Піаністка-віртуоз Марта Кравців-Барабаш (1917–2002) часто виступала як солістка, а ще частіше – як концертмейстерка з хорами «Прометей», «Сурма» (диригент Л. Туркевич), співаками І. Туркевич-Мартинець, М. Голинським, В. Тисяком, Й. Гошуляком, С. Федчук, І. Мигаль, М. Латишком, Р. Садовою й іншими. Концертувала в Європі, зокрема в Австрії, Німеччині, а після еміграції за океан – у Канаді, де проживала до кінця життя.

Серед виступів за участі піаністки варто згадати концерт оперної співачки І. Туркевич-Мартинець у Вінніпезі (1954), де у виконанні мисткинь прозвучали солоспіви «Ой, сумна, сумна» В. Барвінського, «Тебе нема» С. Туркевич-Лук'янович, «Співа зима» В. Косенка, «Ой Боже, мій Боже» М. Колесси та «Коломийка» Р. Сімовича [1, 4].

У виконавському доробку М. Кравців-Барабаш – прем'єра Концерту для фортепіано з оркестром І. Белзи (партія другого фортепіано І. Селезінка, Львів) [23, 246–252], а також численні композиції М. Лисенка, Л. Ревуцького, Д. Січинського, В. Барвінського, М. Колесси, Н. Нижанківського та інших, що зробили виконавицю «провісницею української музичної культури у світі» [29].

До плеяди «віртуозів, що пробуджують світ до української музики» [21, 1] належать піаністи Люба (Любомира) (1930 р. н.) й Іриней (1943 р. н.) Жуки. Палітра концертного життя виконавців, яке вони успішно провадять й до сьогодні є особливо насиченою і різнобарвною. За роки концертування у складі фортепіанного дуету, митці об'їздили з виступами Канаду, США, Європу, а також побували в Україні. Зокрема в 1984 році дует здійснив велике концертне турне країнами Європи. Їх виступи у Франції, Австрії, Угорщині й Польщі, організовані канадським Міністерством закордонних справ (МЗС), справили неабияке враження на слухачів та викликали велике захоплення серед музичних критиків.

У 1992 році в рамках Третього українського Міжнародного музичного фестивалю – «Київ-Музик-Фест», виконавці дали кілька концертів в Україні, де

познайомили публіку з новими, цікавими творами Д. Патрикена («Мир Землі»), К. Кравля («Три відтінки темряви»), а також українця-емігранта Ю. Фіали («Український танок») та киянина Г. Ляшенка («Idem per idem»). Окрім концерту в Малій залі Київської консерваторії, піаністи виступили в Київському музичному училищі (нині Київська муніципальна академія музики ім. Р. М. Глієра), а також дали низку концертів у Запоріжжі, Дніпропетровську (тепер Дніпро) й Чернігові. Загалом, під час цього візиту музиканти відіграли шість концертів за сім днів [10, 2].

У 1993 році невтомний канадський дует знову завітав до України і цього разу заповнив серця вимогливих слухачів Львова й Дрогобича, котрі особливо тепло приймали обдарованих музикантів з Канади. Програма цих концертів увібрала в себе твори композиторів ХХ ст., які були написані спеціально для них. Тоді піаністи представили слухачам «Мир землі» Д. Патрикена, написаний під враженнями від Чорнобильської катастрофи, «Concerto da Camera» («Камерний концерт») для фортепіано в чотири руки Ю. Фіали (виконувався в Україні вперше), «Стихії природи» В. Ботенберга та «Idem per idem» Г. Ляшенка.

1995 року піаністи дали концерт в Херсонському музичному училищі (нині Херсонський фаховий коледж музичного мистецтва), познайомивши публіку з різноманітним ансамблевим репертуаром, до якого ввійшли і твори світової класики, і маловідомі в Україні твори англійських та канадських композиторів. Творчість українських композиторів тоді представляли композиції І. Білогруда, Ю. Фіали, Л. Дичко, О. Красотова й інших.

У своєму репертуарному плануванні митці не цураються творів минулого чи навіть давнього минулого. Серед композиторів минулих століть вони виконують передусім твори В.-А. Моцарта, М. Клементі, Ф. Шуберта, Ф. Мендельсона, Ф. Шопена, Ф. Ліста, А. Дворжака [9, 44–51]. Окрім цього, концертні програми піаністів повняться й українськими композиціями, як-от «Шість українських п'єс» Ф. Якименка, «Сонатина» І. Білогруда, «Діахронія» М. Кузана (для фортепіанного дуету), а також творами для фортепіано соло М. Лисенка, В. Барвінського, М. Вериківського, А. Кос-Анатольського, Н. Нижанківського, М. Фоменка, В. Грудина, В. Безкоровайного, М. Скорика тощо. Для дуету писали музику Б. Фільц, Є. Станкович, М. Скорик, Г. Ляшенко, О. Красотов, Ж. Колодуб, Л. Дичко. Також піаністи є

першовиконавцями «Concerto Buffo» («Кончерто буффо») та Сонати Ю. Фіали. Будучи органічною складовою частиною канадського музичного життя, обоє мистців вносять у нього свою оригінальну й неповторну частку в двох площинах, зокрема етнічній і жанровій [9, 44–51].

Слід наголосити, що свою виконавську творчість піаністи зафіксували у численних аудіозаписах, серед яких компакт-диск «Respighi – Hindemith – Fiala» (CBC Records, SMCD 5146, 1995), до якого ввійшли кращі зразки фортепіанної творчості Ю. Фіали, який часто писав твори саме для цих виконавців.

Ще однією потужною постаттю, котра у своїй активній виконавській діяльності доволі часто зверталася до творчої спадщини українських композиторів є Стефанія Жовнір-Клос (1930–2004), яка проявила свій мистецький хист насамперед у концертмейстерській праці. Вона часто виступала зі співаками Й. Гошуляком, Є. Зарицькою, В. Тисяком, О. Глібович, М. Лисяк, балериною О. Гердан-Заклинською та багатьма іншими митцями, про що свідчать збережені з того часу програми концертів. 1959 року піаністка разом з М. Лисяк взяла участь в авторському вечорі О. Лисяка в Торонто, виконавши дві зворушливі поеми-пісні на слова поета [4, 3].

Найбільш тісною була співпраця С. Жовнір-Клос з жіночим вокальним квартетом «Веховина» (Б. Ігнатович, В. Курилів, О. Макогон, Н. Кохановська, кер. О. Глібович), з яким піаністка здійснила цілу низку концертних виступів у Канаді й США. Серед них ювілейний концерт з нагоди 30-ти річчя квартету 12 грудня 1983 року в Торонто, до програми якого ввійшли твори виключно українських композиторів, а саме: М. Гайворонського («Дума»), Д. Бортнянського («Під Твою милість»), В. Гомоляки («Останні квіти», сл. Лесі Українки), І. Недільського («Коли часом», сл. І. Франка), А. Кос-Анатольського («Весна легкокрила», «Марічко»), В. Заремби («Як би мені мамо», сл. Т. Шевченка), А. Гнатишина («В'язанка стрілецьких пісень», «Закарпатська коломийка», «Люблю»), Б. Веселовського («Подаруй мені Карпати»), В. Безкоровайного («Гей, туго, полети»), М. Дремлюги («Україно квітуча», сл. Д. Луценка), В. Івасюка («Я піду», «Пісня буде поміж нас») та М. Скорика («Карпати», сл. М. Петренка) [8, 2].

Також 1967 року піаністка виступила в мистецькій частині святкувань з нагоди 25-ліття Похідних груп, де під її фортепіанний

супровід, у виконанні квартету «Верховина» (В. Байрак, О. Глібович, З. Котиц, В. Івашко) та соліста Й. Гошуляка прозвучали вокальні твори українських композиторів [12, 3].

Варто зазначити, що за активну громадську позицію та вклад у розвиток і популяризацію українського музичного мистецтва в Канаді, 2001 року мисткиню було нагороджено премією торонтського відділу Конгресу Українців Канади (КУК).

Цінною у розкритті мистецької діяльності піаністів української діаспори є творча постать Зеновія Лавришина (1943–2017), котрий попри успішну композиторську, диригентську й редакторську працю, зарекомендував себе як фаховий концертмейстер. Під його музичний супровід співали відомі оперні та камерні співаки М. Голинський, В. Тисяк, Й. Гошуляк, А. Піддубна, С. Федчук, Р. Садова, Г. Колесник, М. Дубляниця-Гузар і інші [11].

До числа концертів за участі Лавришина піаніста належить Урочиста академія з нагоди вшанування пам'яті сенаторки О. Кисілевської, що відбулася 24 жовтня 1976 року в залі УНО в Торонто, де він виступив як концертмейстер разом зі співачкою І. Вельгаш, котра чуттєво виконала солоспів «Айстри» й «Не забудь юних днів» М. Лисенка [7, 4].

Помітною у процесі популяризації української музичної творчості за кордоном є постать Романа Стецури (1930 р. н.), який доклав чимало зусиль, аби світові поціновувачі музики й широкі народні кола мали змогу почути кращі зразки творчості українських композиторів.

Піаніст часто виступав як соліст, а також концертмейстер з провідними виконавцями діаспори. Його партнерами по сцені були А. Добрянський, В. Мельничин, Є. Зарицька, І. Мигаль, М. Лисогір, О. Стецура, скрипаль О. Ковалів тощо.

Серед концертів за участі артиста варто згадати вечір, присвячений творчості Т. Шевченка, в програмі якого він виконав фортепіанний супровід до ряду солоспівів українських композиторів на слова великого поета (Нью-Йорк, 1961) [2, 7]. Не менш значущою у виконавській практиці Р. Стецури є його участь у «Великому благодійному концерті» 1973 року в Чикаго, де він виступив разом зі співаками А. Добрянським та Ш. Ордасі-Баранською, здійснивши супровід до солоспівів Г. Доніцетті («Прощання»), М. Лисенка («Не забудь юних днів», арія Венери з опери «Енеїда»), К. Данкевича (арія Богдана з опери «Богдан Хмельницький») [5, 6].

До когорти славних сповідників української музичної традиції в Канаді належить і Зеновія Кушпета (1952 р. н.), котра доволі часто виступала як солістка на різноманітних мистецьких заходах, постійно включаючи до своїх концертних програм твори українських композиторів. Вже в 13-ти річному віці піаністка дала сольний концерт в Торонто, а незадовго після цього відіграла концерт виключно з творів українських композиторів.

5 грудня 1965 року З. Кушпета виступила як солістка на концерті струнного оркестру УМІ у Клівленді (дир. І. Ковалів), що відбувся в залі «Парна Сеньйор Скул», виконавши низку композицій А. Вівальді, Е. Елгара, К. Портера та М. Лисенка [3, 1]. Дещо згодом виконавиця взяла участь у концерті жіночого хору «Веснівка» в Баффало, відігравши низку фортепіанних творів І. Шамо, В. Барвінського, а також «Фантазію на закарпатські мелодії» А. Пашкевича (1971) [17, 4]. Черговий сольний концерт З. Кушпети відбувся 28 травня 1978 року в залі УМІ в Нью-Йорку. Тоді вона продемонструвала свою піаністичну майстерність у творах Л.-В. Бетговена, Ф. Шопена, Р. Шумана, Ф. Ліста, а також Л. Ревуцького (дві Прелюдії, ор. 7) та Ю. Фіали (Токата, ор. 4) [30, 3].

Це далеко не весь перелік піаністів, чия виконавська діяльність була побудована на засадах популяризації української музичної культури у світі. До цієї когорти слід віднести також Іду Поляк, Христину Петровську, Майю Спіс, Олександра Левковича та багатьох інших митців, творча праця яких є вартісною для українського музичного мистецтва.

Наукова новизна статті полягає в комплексному дослідженні основних аспектів виконавської творчості піаністів української діаспори Канади другої половини ХХ ст., у з'ясуванні ролі творчості українських композиторів у репертуарному плані піаністів; вперше здійснено аналіз концертно-виконавських надбань маловідомих в Україні піаністів Р. Стецури та С. Жовнір-Клос.

Висновки. Проаналізувавши основні аспекти концертної практики українських піаністів різних генерацій, можемо стверджувати, що виконавство в діаспорі знаходиться на стадії активної еволюції: від збірних концертів-академій періоду національної самоідентифікації, до актуальних сьогодні форм концертування (сольних, тематичних концертів, концертів-лекцій, фестивалівних виступів тощо). Програми виступів повнилися різноманітним українським репертуаром від фортепіанних мініатюр, до масштабних за формою

концертних творів, що, певним чином, свідчить про виняткову фаховість митців. Високий професійний рівень піаністів діаспори підкріплюється й педагогічними, музикознавчими, композиторськими здобутками, нагромадженими впродовж історії, що дають змогу українським виконавцям здобути міжнародне визнання, зберегти національну школу та музичні традиції, отримавши у підсумку високоякісний «продукт», який сприятиме утвердженню української культури на світовій арені.

Література

- [б. а.] Концерт І. Туркевич-Мартинець. Свобода. 1954. Ч. 77. 22 квітня. С. 4.
- [б. а.] Вечір присвячений творчості Тараса Шевченка як маляра і поета. Свобода. 1961. Ч. 78. 28 квітня. С. 7.
- [б. а.] Концерт струнної оркестри Музичного Інституту в Клівленді. Свобода. 1965. Ч. 225. 4 грудня. С. 1.
- [І. Д-к.] Авторський Вечір О. Лисяка в Торонті. Свобода. 1959. Ч. 196. 10 жовтня. С. 3.
- Білогруд, І. Великий добродійний концерт в Чикаго. Свобода. 1973. Ч. 1. 3 січня. С. 6.
- Блажкевич, Г., Старух, Т. Правда і міфи про львівських піаністів – основоположників фортепіанної школи. Львів : Сполом, 2002. 226 с.
- Бризгун-Соколик, О. Академією вшанували пам'ять О. Кисілевського. Свобода. 1976. Ч. 223. 17 листопада. С. 4.
- Бризгун-Соколик, О. Успішний концерт квартету «Верховина» в Торонто. Свобода. 1983. Ч. 11. 19 січня. С. 2.
- Витвицький, В. Фортепіановий дует Люби та Іриней Жуків. Сучасність. 1985. Ч. 12. С. 44–51.
- Гнатів, Т. Фортепіановий дует Л. та І. Жук в Києві. Свобода. 1992. Ч. 206. 28 жовтня. С. 2.
- Грабовський, В. Лавришин Зіновій Васильович. 2017. URL: https://esu.com.ua/search_articles?id=52773 (дата звернення: 12. 01. 2023)
- Дідюх, В. Відзначення 25-ліття Похідних груп. Свобода. 1967. Ч. 74. 25 квітня. С. 3.
- Дітчук, О. Виконавська спадщина Любки Колесси. Любка Колесса: українська піаністка. [ред. Кашкадамова, Н., Бобицька, В.]. Монографія. Львів : Літопис, 2011. 460 с.
- Житкевич, А. Композитор Василь Шуть. Міст online. 2014. URL: <http://meest-online.com/culture/kompozytor-vasyl-shut/>
- Житкевич, А. До 50-річчя відходу у вічність Вадима Кіпи. 2018. Міст online. URL: <http://meest-online.com/culture/do-50-richnytsi-vidhodu-u-vichnist-vadyma-kipy/>
- Жолкевич, О. У пам'ять великої піаністки. Свобода. 1998. Ч. 26. 7 лютого. С. 2–3.
- Залеський, О. Концерт Торонтського хору «Веснівка» в Бофало. Свобода. 1971. Ч. 207. 9 листопада. С. 4.
- Карась, Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття. Монографія. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. 1164 с.
- Кашкадамова, Н. Фортеп'яне мистецтво у Львові: Статті. Рецензії. Матеріали. Тернопіль : СМП «Астон», 2001. С. 165–177.
- Кашкадамова, Н., Бобицька, В. Любка Колесса: українська піаністка. Монографія. Львів : Літопис, 2011. 460 с.
- Коленська, Л. Люба та Іриней Жуки – віртуози, що пробуджують світ до української музики. Свобода. 1988. Ч. 217. 15 листопада. С. 1; 3.
- Лабанців-Попко, З. Сто піаністів Галичини. Львів : Наукове товариство імені Шевченка. 2008. 223 с.
- Мазепа, Л., Мазепа, Т. Шлях до музичної академії у Львові: У 2-х т. – Львів : Сполом, 2003. Т. 1. С. 246, 248, 252.
- Молчко, У. Концертна діяльність Марти Кравців-Барабаш (львівський період). Українознавство. № 1. 2013. С. 110–113.
- Німілович, О. Фортепіанна творчість Володимира Грудина: музично-виконавський аспект. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зб. Вип. 28 / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов; редкол.: Ю. П. Богущий, С. В. Виткалов, С. М. Волков та ін.; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. Рівне : РДГУ, 2018. С. 155–163.
- Німілович, О., Молчко, У. Три фортепіанні сонати Василя Безкоровайного. Безкоровайний В. Сонати для фортепіано. [Ноти] / [Ред.-упор. Богдан Безкоровайний]. Сімферополь : ВАТ «Сімферопольська міська друкарня», 2008. 48 с.
- Новосядла, І. Фортепіанний репертуар для дітей у творчості композиторів українського зарубіжжя: національно-виховний та дидактично-пізнавальний аспект. Вісник Прикарпатського Університету. Мистецтвознавство. Випуск XV–XVI. С. 115–124.
- Савицький, Р.-мол. Джерела і технологія записів. Дарія Гординська-Каранович: в пошані Артистки: програма компакт-диску. УМІА (США), 2002.
- Стех, Я. До 100-річчя від дня народження Марти Кравців-Барабаш. Міст-online. 2017. URL: <https://meest-online.com/history/figure/do-100-richchya-vid-dnya-narodzhennya-marty-kravtsiv-barabash/> (дата звернення: 10.01.2023).
- Терен-Юськів, Т. Успішний виступ молоді піаністки. Свобода. 1978. Ч. 131. 13 червня. С. 3.
- Чайка, В. Музична культура української діаспори США та Канади в контексті суспільно-культурного життя ХХ ст. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні відносини. 2018. Випуск 4. С. 24–29.
- Чорнобай, М. Національно-представницька функція фортепіанного виконавства в осередках української діаспори міжвоєнного періоду. Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство. 2014. №1. С. 34–42.

References

1. [w. a.] (1954). Concert by I. Turkevich-Martynets. Svoboda, 77, 4 [In Ukrainian].
2. [w. a.] (1961). The evening is devoted to the work of Taras Shevchenko as a painter and poet. Svoboda, 78, 7 [In Ukrainian].
3. [w. a.] (1965). Concert of the String Orchestra of the Music Institute in Cleveland. Svoboda, 225, 1 [Ukrainian].
4. [I. D-k.] (1959). O. Lysiak's Author's Evening in Toronto. Svoboda, 196, 3 [In Ukrainian].
5. Bilogrud, I. (1973). Great charity concert in Chicago. Svoboda, 1, 6 [In Ukrainian].
6. Blazhkevych, H., Starukh, T. (2002). Truth and myths about Lviv pianists – the founders of the piano school. Lviv : Spolom, 226 [In Ukrainian].
7. Bryzgun-Sokolyk, O. (1976). The Academy honoured the memory of O. Kisilevskiy. Svoboda. 223, 4. [In Ukrainian].
8. Bryzgun-Sokolyk, O. (1983). Successful concert of the "Verkhovyna" quartet in Toronto. Svoboda, 11, 2 [In Ukrainian].
9. Vytvytskyi, V. (1985). Piano duet of Lyuba and Iriney Zhukiv. Suchasnist, 12, 44–51 [In Ukrainian].
10. Hnativ, T. (1992). Piano duet L. and I. Zhuk in Kyiv. Svoboda, 206, 2 [In Ukrainian].
11. Grabovskyi, V. (2017). Lavryshyn Zinovii Vasyliovych. Retrieved from: <https://uk.xn---7sbiewaowdbfdjyt.pp.ua/556595/1/lavrishin-zinoviy-vasilovich.html> [In Ukrainian].
12. Didyukh, V. (1967). Celebrating the 25th anniversary of Derivative groups. Svoboda, 74, 3 [In Ukrainian].
13. Ditchuk, O. (2011). Lyubka Kolessa's performance legacy. Lyubka Kolessa: Ukrainian pianist. [red. Kashkadamova, N., Bobytska, V.]. Lviv : Litopys, 460.
14. Zhitkevich, A. (2014). Composer Vasyl Shut. Meest online. Retrieved from: <http://meest-online.com/culture/kompozytor-vasyl-shut/> [In Ukrainian].
15. Zhitkevich, A. (2018). To the 50th anniversary of Vadim Kipa's death. Meest online. Retrieved from: <http://meest-online.com/culture/do-50-richnytsi-vidhodu-u-vichnist-vadyma-kipy/> [In Ukrainian].
16. Zholkevich, O. (1998). In memory of the great pianist. Svoboda, 26, 2–3 [In Ukrainian].
17. Zalesky, O. (1971). Concert of the Toronto choir "Vesnivka" in Buffalo. Svoboda, 207, 4. [In Ukrainian].
18. Karas, H. (2012). Musical culture of the Ukrainian diaspora in the global time-space of the 20th century. Ivano-Frankivsk : Tipovit, 1164 [In Ukrainian].
19. Kashkadamova, N. (2001). Piano art in Lviv: Articles. Reviews. Materials. Ternopil: SMP "Aston", 165–177 [In Ukrainian].
20. Kashkadamova, N., Bobytska, V. (2011). Lyubka Kolessa: Ukrainian pianist. Monograph. Lviv : Litopys, 460 [In Ukrainian].
21. Kolenska, L. (1988). Lyuba and Iriney Zhuky are virtuosos who awaken the world to Ukrainian music. Svoboda, 217, 1; 3 [In Ukrainian].
22. Labantsiv-Popko, Z. (2008). One hundred pianists of Galicia. Lviv: Shevchenko Scientific Society, 223 [In Ukrainian].
23. Mazepa, L., Mazepa, T. (2003). The way to the music academy in Lviv: In 2 volumes. Lviv : Spolom, 1, 246, 248, 252 [In Ukrainian].
24. Molchko, U. (2013). Concert activity of Marta Kravtsiv-Barabash (Lviv period). Ukrainian studies, 1, 110–113 [In Ukrainian].
25. Nimylovych, O. (2018). Piano work of Volodymyr Grudin: musical and performance aspect. Ukrainian culture: past, present, ways of development: sciences. Rivne : RDSU, 28, 155–163 [In Ukrainian].
26. Nimylovych, O., Molchko, U. (2008). Three piano sonatas by Vasyl Bezkorovainy. Bezkorovainy V. Sonatas for piano [In Ukrainian].
27. Novosyadla, I. (2009). Piano repertoire for children in the works of Ukrainian composers abroad: national-educational and didactic-cognitive aspect. Bulletin of the Carpathian University. Art history, XV–XVI. 115–124 [In Ukrainian].
28. Savytskyi, R. (2002). Jr. Sources and recording technology. Daria Gordynska-Karanovych: in honor of the artist: CD program. UMIA (USA) [In Ukrainian].
29. Stech, Ya. (2017). To the 100th anniversary of the birth of Marta Kravtsiv-Barabash. Meest online. Retrieved from: <https://meest-online.com/history/figure/do-100-richchya-vid-dnya-narodzhennya-marty-kravtsiv-barabash/> [In Ukrainian].
30. Teren-Yuskiv, T. (1978). Successful performance of a young pianist. Svoboda, 131, 3 [In Ukrainian].
31. Chaika, V. (2018). Musical culture of the Ukrainian diaspora in the USA and Canada in the context of social and cultural life of the 20th century. Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International relations, 4, 24–29 [In Ukrainian].
32. Chornobai, M. (2014). The national-representative function of piano performance in the centers of the Ukrainian diaspora in the interwar period. Proceedings. Series: Art history, 1, 34–42 [In Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 07.04.2023
Отримано після доопрацювання 12.05.2023
Прийнято до друку 22.05.2023*